



Effekter på Sveriges varuhandel av EU:s frihandelsavtal

I rapporten *The trade effects of EU regional trade agreements – evidence and strategic choices* analyseras effekter på varuhandeln av EU:s regionala handelsavtal. I rapporten analyseras dock inte effekterna för Sverige specifikt. Denna PM kompletterar därför rapportens analys med en särskild genomgång av handelseffekterna för Sverige. Vi upprepar här inte rapportens redovisning av metod, data och litteratur, utan fokuserar på de kvantitativa resultaten för Sverige.

Mer specifikt redovisas effekterna på Sveriges varuhandel av

- EU-medlemskapet
- EU:s regionala handelsavtal
- Medlemskap i Gatt/WTO

Studien är baserad på data för perioden 1962–2017 och skattningarna är estimerade av handels-effekter av ingångna avtal. Det är alltså inte fråga om framtidsprognoser i modellmiljö.



Denna PM är ett komplement till rapporten *The trade effects of EU regional trade agreements – evidence and strategic choices* som finns att [ladda ner på kommers.se](http://ladda_ner_på_kommers.se)

I Handelseffekter för Sverige: EU-medlemskapet

En utgångspunkt för kollegiets arbete har varit de senaste tio årens metodutveckling vid skattandet av handelseffekter av handelsavtal. Denna utveckling har viss påverkan på resultaten, varför det kan vara värdefullt att illustrera det. Detta arbetssätt hjälper oss också att dra säkrare slutsatser och möjliggör jämförelse med äldre studier.

Vår föredragna huvudmodell (höger stapel i Figur 1) beskrivs i rapporten som *”the new gold standard”*. Den alternativa estimeringsmetoden benämns i rapporten *”the old gold standard”* (vänster stapel i Figur 1). Mellan dessa alternativ finner vi två modeller som utgör mellansteg.

Som framgår av Figur 1 har Sveriges handel med andra EU-länder ökat med 106 procent som en följd av EU-medlemskapet (högra stapeln – *”new gold standard”*). Den alternativa estimeringsmetoden (vänster stapel – *”old gold standard”*) indikerar en något starkare handels-effekt på (115 procent). Enligt de två intermediära modellerna uppskattas effekterna för Sverige till 118 och 32 procent. Den lodräta linjen med en övre och undre gräns utgör konfidensintervallet. Det anger att den *”sanna”* effekten till 95 procent sannolikhet ligger inom det intervallet.

De resultat som redovisas i Figur 1 är den *genomsnittliga* effekten på bilateral handel mellan

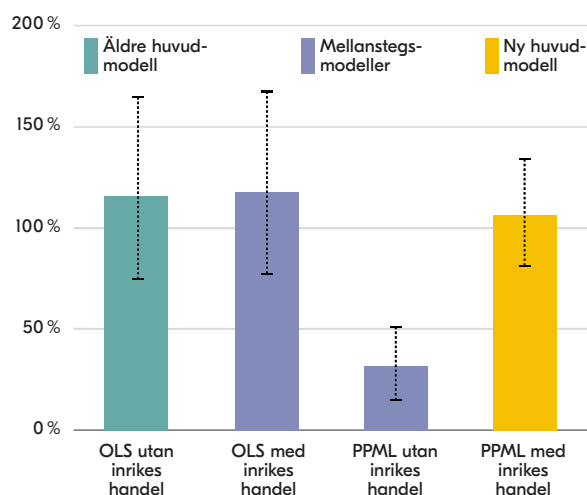
Sverige och EU:s övriga medlemsstater under de år som Sverige har varit medlem i EU (1995–2017) jämfört med ett avtalslöst tillstånd. För att ett handelsavtal ska nå full effekt krävs det emellertid tid för implementering, tillvänjning och omställning av företag och handelspartners. Denna omställningsprocess bedöms av kollegiet ta upp till tio år innan full effekt nås. Utöver en inkörningsperiod talas det ofta i litteraturen om en *”förväntanseffekt”* som medför att handeln börjar öka redan innan avtalet formellt sett är på plats.

När vi för in tidsdynamik, inklusive en förväntanseffekt, ser vi inte någon större förändring av estimaten jämfört med de resultat som redovisas i Figur 1. Enligt Figur 2 skattas den ackumulerade effekten efter tio år av medlemskap till 106 procent ökad handel med andra EU-länder. Ett resultat som vi fann för Sverige och som inte framgår av Figur 2 var en negativ förväntanseffekt av EU-medlemskapet. Om vi bara ser till den efterföljande infasningseffekten växer den skattade effekten för Sverige från 106 till 116 procent ökad handel efter tio år.

Enligt den äldre skattningsmetoden (vänster stapel) är EU-effekten på Sveriges handel efter tio år något starkare: 122 procent. Överlag bedömer vi att skattningarna är väl i linje med tidigare studiers typiska resultat av EU-medlemskap (se Kommersskollegiums rapport *Economic Integration Works* för en genomgång).

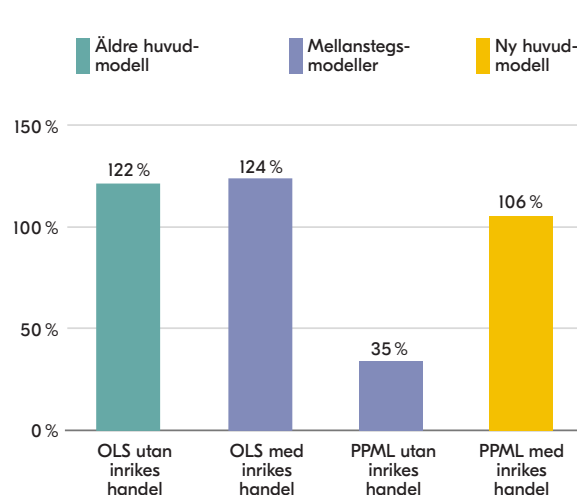
Figur 1. Sveriges genomsnittliga handelseffekt av EU

Ökning av varuhandeln med andra EU-länder pga EU-medlemskapet



Figur 2. Sveriges handelseffekt av tio års medlemskap i EU

Ökning av varuhandeln med andra EU-länder pga EU-medlemskapet



Not: Figur 1 – Beräknad genomsnittlig handelseffekt sedan EU-medlemskapet. Figur 2 – Beräknad handelseffekt tio år efter EU-medlemskapet. Med OLS och PPML avses estimeringsmetoden (se avsnitt 3 i huvudrapporten). Med *”inrikes handel”* avses att metoden tar hänsyn till att handel även uppstår genom att gränsöverskridande ekonomiska transaktioner ersätter transaktioner som tidigare var inhemska. Se huvudrapporten för fördjupad förklaring.

Källa: Kommersskollegium

2 En jämförelse mellan EU-länder

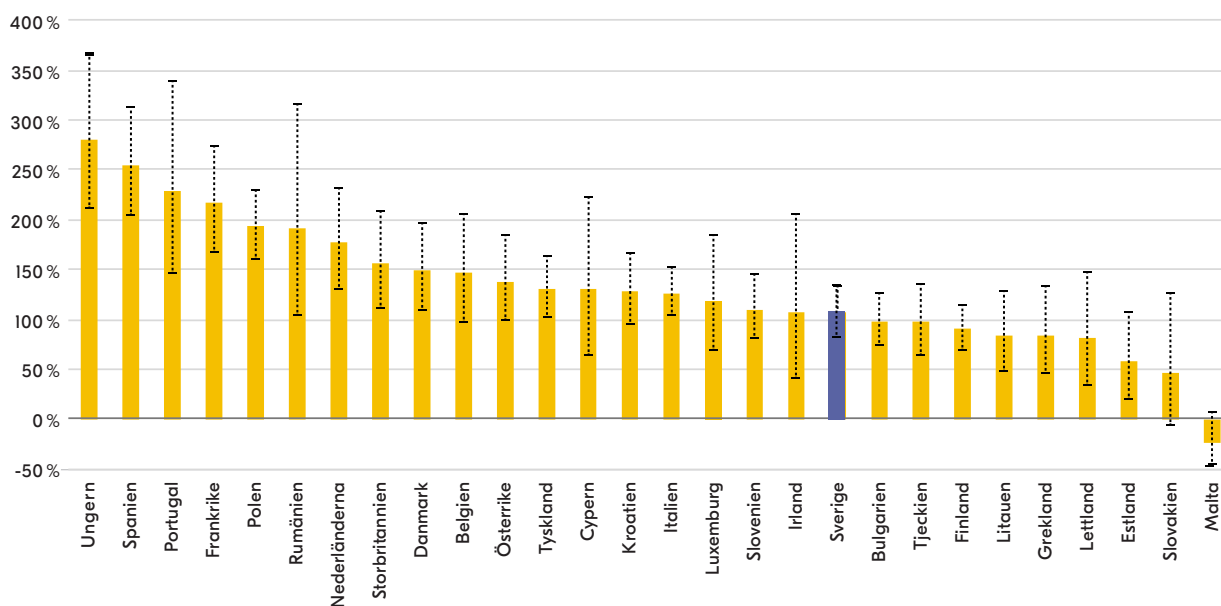
I Figur 3 jämförs handelseffekterna av EU-medlemskapet för olika EU-länder. I genomsnitt har EU-medlemskapet lett till mer än en fördubbling av handeln med andra EU-länder: +148 procent. När vi studerar enskilda länder är det viktigt att betänka att osäkerheten i beräkningarna är stora. Det förefaller dock som att den genomsnittliga handelseffekten för Sverige är något lägre än för många andra EU-länder. Sveriges EU-effekt på handeln är som redan nämnts 106 procent, vilket placerar oss på 19:e plats bland EU:s medlemstater. Kollegiet har i dagsläget inte någon förklaring till varför Sverige skulle ha haft en lägre handelseffekt

än genomsnittet inom EU. Några hypoteser som har diskuterats under utredningsarbetets gång, men som vi ännu inte har några belegg för, är

- att Sverige nådde en särskilt stark EU-integration för varuhandel redan med frihandelsavtalet mellan EU och Sverige 1973,
- att geografiskt mer perifera länder har en svagare effekt av sitt medlemskap,
- att Sveriges utrikeshandel domineras av ett fåtal stora och tidigt internationaliserade företag,
- att Sveriges tjänstehandel har stimulerats mer än varuhandeln under en pågående strukturomvandling, samt
- att Sverige inte tillhör EU:s kärna i alla avseenden, t.ex. EMU-samarbetet.

Figur 3. Handelseffekten av EU-medlemskap – per medlemsstat

Ökning av varuhandeln med andra EU-länder pga EU-medlemskapet



Not: Beräknad genomsnittlig handelseffekt sedan EU-medlemskapet. PPML med inrikeshandel.

Källa: Kommerskollegium

3 Handelseffekter för Sverige av EU:s bilaterala och regionala handelsavtal

Som framgår av Figur 4 är effekten av EU:s regionala handelsavtal på Sveriges varuhandel 64 procent. Effekten för övriga EU-länder är 41 procent. Av figuren framgår samtidigt att resultatet för Sverige som enskilt medlemsland är osäkrare än resultatet för övriga EU-länder tillsammans, något som kan bero på att det finns betydligt fler observationer för 27 länders handelsrelationer med EU:s partnerländer än för Sverige som enskilt medlemsland. Som framgår av konfidensintervallet är det möjligt att effekten för Sveriges vidkommande är både starkare och svagare än för övriga EU.

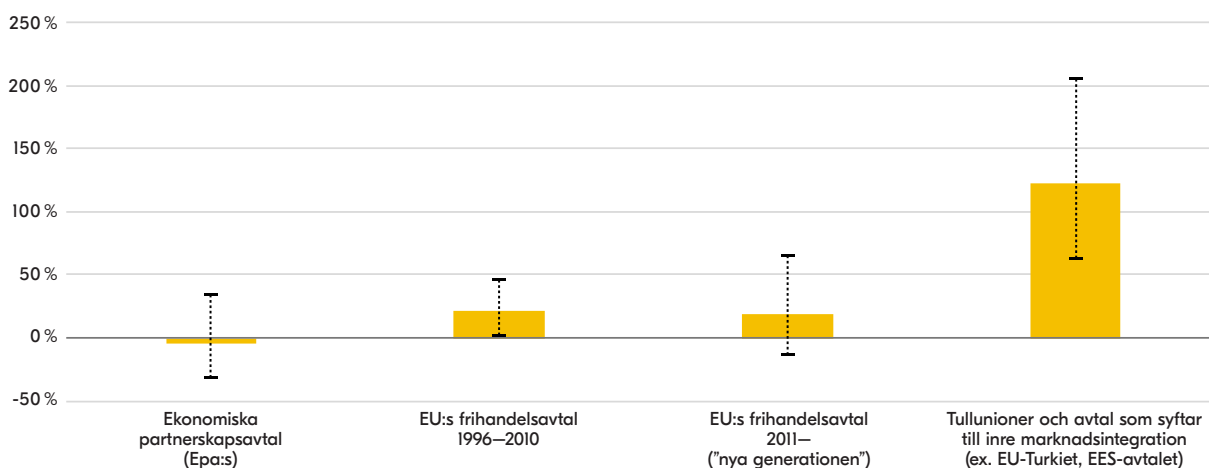
Vi hade här vidare ett metodmässigt problem som bestod i att EU:s frihandelsavtal med Sverige från 1973 ursprungligen ingick i den grupp EU-avtal som vi mätte. Eftersom avsikten inte var att mäta effekten för Sverige när Sverige ingår i avtalet som *motpart*, var vi tvungna att göra en separat regression där vi tog bort just frihandelsavtalet mellan Sverige och EU från 1973. Det är resultatet från denna modifierade beräkning som redovisas i Figur 4.

Effekter för Sverige per avtalskategori

I rapporten har vi delat in EU:s regionala handelsavtal i fyra kategorier, enligt följande:

1. Ekonomiska partnerskapsavtal (Epa:s)
2. EU:s frihandelsavtal 1996–2010
3. EU:s frihandelsavtal 2011– ("nya generationen")
4. Tullunioner och avtal som syftar till inre marknadsintegration (ex. EU-Turkiet, EES-avtalet)

Figur 5. Handelseffekt för Sverige av EU:s regionala handelsavtal

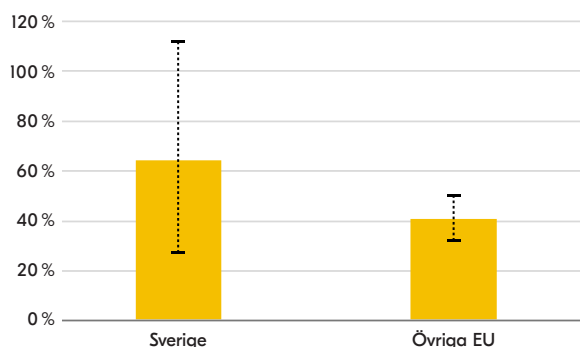


Not: Beräknad genomsnittlig handelseffekt av EU:s regionala avtal. PPML med inrikeshandel.

Källa: Kommerkollegium

Figur 4. Effekter av EU:s regionala handelsavtal

Genomsnittlig ökning av bilateral varuhandel som en följd av EU:s regionala handelsavtal



Not: Beräknad genomsnittlig handelseffekt av EU:s regionala avtal. PPML med inrikeshandel.

Källa: Kommerkollegium

Av Figur 5 framgår att det främst är kategori 4 (EES, EU-Schweiz, EU-Turkiet) som ger starka effekter för Sveriges del – 122 procent.¹ Varken Epa:s eller frihandelsavtal efter 2010 har ännu så länge några statistiskt signifikanta effekter på Sveriges handel med partnerländerna. Som vi understryker i huvudrapporten är det dock möjligt att vi får tydligare resultat när den nya generationens avtal har varit i kraft längre. Det sista året som vi har handelsobservationer för är 2017. Datasetet innehåller således relativt få observationer för kategori 3-avtalen efter att avtalen i den gruppen har trätt i kraft.

I Figur 5 framträder vidare ett mönster för Sverige som liknar det mönster vi kunde observera för hela EU (se Figur 13b i huvudrapporten). För att ett regionalt handelsavtal ska ha starka handelseffekter krävs det djup integration och en hög ömsesidig ambitionsnivå. Den klart starkaste effekten ger tullunioner och avtal som syftar till inre marknadsintegration.

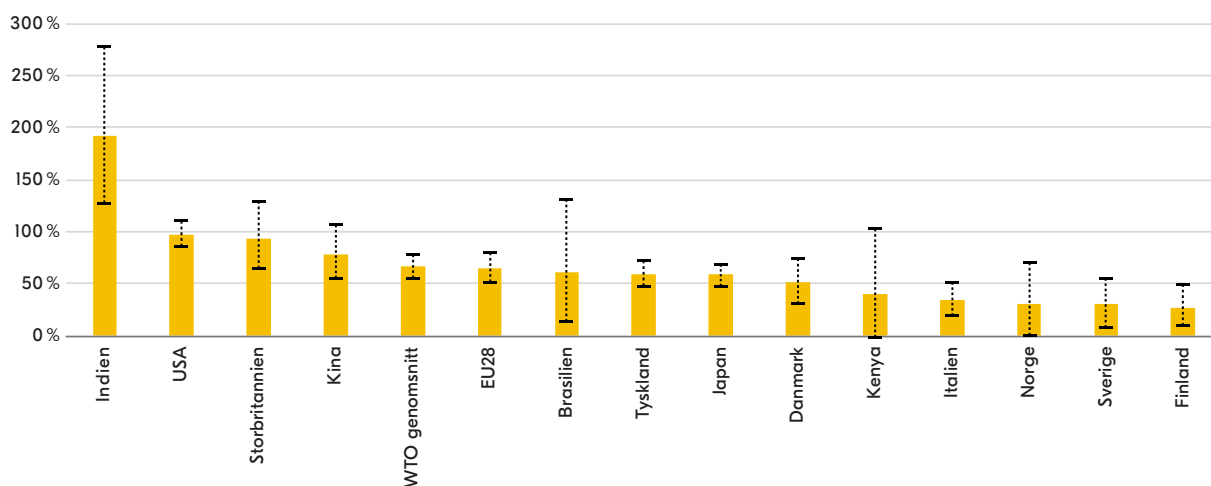
4 Handelseffekter av Sveriges medlemskap i Gatt/WTO

Figur 6 är en breddad version av Figur 18 i huvudrapporten. Som framgår är handelseffekten av Gatt/WTO-medlemskapet för Sverige 30 procent, vilket är under genomsnittet för WTO. De fyra nordiska länderna, Sverige, Norge, Finland och Danmark, har en liknande WTO-effekt.

Vidare noterar kollegiet att flera stora medlemsländer, som Indien, USA och Kina, har en WTO-effekt över genomsnittet på 76 procent. En viktig slutsats som framhålls i huvudrapporten är att WTO-medlemskapets effekt på världshandeln är betydande och att flera stora medlemsländer har gynnats av detta. För tolkningen av figuren är det viktigt att ha i åtanke att det vi har mätt är effekten på varuhandeln av både Gatt och WTO under perioden 1962–2017.

Figur 6. Handelseffekter av medlemskap i Gatt/WTO

Ökning av handeln med andra länder som är medlemmar av Gatt/WTO



Not: Beräknad genomsnittlig handelseffekt av medlemskap i Gatt/WTO. PPML med inrikeshandel.

Källa: Kommerskollegium

Noter

1 (s 4) Förutom kategori 4 (EES, EU-Turkiet, EU-Schweiz 2002 etc.) bidrar, under åren 1995-2001, även 1973 års avtal mellan EU och Schweiz starkt positivt till den genomsnittsskattning för Sverige som redovisas i Figur 4. Eftersom det avtalet ligger så långt tillbaka i tiden och eftersom det idag har kompletterats med ett antal andra avtal mellan EU och Schweiz från 2002 och framåt ("Bilateral I och II") som alla ingår i kategori 4, har vi valt att inte inkludera effekten av avtalet från 1973 i den skattning som redovisas i Figur 5.